

اشرف گرامی‌زادگان: فقط گروه کوچکی درخواست مهریه‌های سنگین دارند، زنان ما به عشق، حمایت و تأمین آتیه می‌اندیشند که در گذر زمان، همسرشان تغییر جهت ندهد و در نهایت او و فرزندش را رها نکند. لطفاً فقط به آن عده قلیل نگاه نکنید

ویژه‌نامه مهریه

چهارشنبه ۷ خرداد ۱۴۰۴ ۹۷ شماره ۸۷۵۱

عبدالصمد خرمشاهی:

اگر در زمان عقد، زوج با پشتوانه‌سازی برای مهریه همسرش میزان آن را اعلام و پرداخت مهریه همسرش را با ضمانت اجرایی همراه کند دیگر هرکسی نمی‌تواند از مهریه‌های نامتعارف مثل تاریخ تولد صحبت کند و مهریه بر اساس توانایی زوج و استطاعت او اعلام می‌شود.

اشرف گرامی‌زادگان: زنان از تغییرات جدید ناراضی هستند

اشرف گرامی‌زادگان، حقوقدان و مشاور حقوقی و پارلمانی معاونت امور زنان و خانواده ریاست جمهوری دولت دوازدهم با اشاره به اینکه طرح اصلاح موادی از قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی و برخی از احکام راجع به مهریه در تاریخ ۱۴۰۳/۰۷/۲۹ در مجلس شورای اسلامی اعلام وصول شده است، به «ایران» می‌گوید: «این طرح در حقیقت دسترسی زنان را از دریافت مهریه اعلامی در سند ازدواج محدود کرده و با سنجش مهرالسنه به عنوان رکن مورد نظر مجلس شورای اسلامی، با دریافت دادخواست اعسار مرد، حبس را نقض کرده است. هرچند که اگر هدف کاهش حبس فی‌النفسه باشد، مقبول است اما اگر به زیان طرف زن باشد، ضرورت دارد راهکارهای بهتری پیشنهاد شود، مثل تصصیف دارایی و اموال پس از پایان ازدواج چه در حیات و چه در ممات یا پیشنهادهای دیگر.»

او در ادامه به نکات مهمی در این خصوص اشاره می‌کند، اول اینکه این طرح از طرف مجلس شورای اسلامی تدوین شده است و لایحه دولت محسوب نمی‌شود. متن طرح، دسترسی سریع زنان را به مهریه محدود کرده است و با این تحدید، در عمل و اجرا، زنان باید تأملی صبورانه داشته باشند! مورد دوم عنوان طرح است که موضوع «اصلاح موادی از قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی» است که به هدف کم‌رنگ کردن تنها ابزار قانونی و شرعی زنان در شرایط امروز جامعه است. در ادامه این طرح مهریه آمده است: «و برخی از احکام راجع به مهریه» این بخش در آخر عنوان آمده است تا مخاطب کمتر نگران شود. چرا؟ چون مردانی در زندان هستند که به دلیل عدم پرداخت تعهد خود به همسر خویش در آنجا حبس هستند. عنوان نشان می‌دهد که نمایندگان می‌دانستند با این تدوین می‌خواهند بقیه اذهان را فقط به پنهان اقتصادی همان طور که در مقدمه طرح آمده است: «نوسان شدید قیمت طلا (سکه)، افزایش طرح دعوای تعدیل اقساط محکوم به؛ که باعث مشکل برای قوه قضائیه شده است» جلب کنند.

به گفته این حقوقدان، مورد دیگری که باید به آن توجه شود، نگرانی قوه مقننه برای قوه قضائیه است. اگر این موضوع اهمیت داشت چرا قوه قضائیه یک لایحه قضایی ارسال می‌کرد؟

به اعتقاد این فعال اجتماعی، در رابطه ناشی از ازدواج حقوق ناشی از ازدواج برای زن و مرد برابر نیست، مانند حق تحصیل، حق اشتغال زن بدون رضایت مرد، حق طلاق زن در حالی که مرد می‌تواند هر زمان و هرجا به هر دلیلی با بدون هیچ دلیلی زنش را طلاق دهد و حق حضانت که در این حق، زنان در موارد بسیار محدود شده‌اند. پس زن با یک نابرابری وارد رابطه حقوقی ازدواج می‌شود؛ از سوی دیگر به نابرابری‌ها و تبعیض‌هایی در اجتماع علیه او وجود دارد.

او در ادامه با بیان اینکه بیشتر از آن‌که بعد مالی مهریه مهم باشد، به ابزاری برای تأمین امنیت زنان تبدیل شده است، می‌گوید: «وقتی زن بداند که در آستانه طلاق قرار دارد، برای به دست آوردن سایر حقوقی

نیمی از جمعیت کشور را زنان تشکیل می‌دهند و نباید حقوق آنان را نادیده گرفت. مضافاً آن‌که ما در جامعه ایران زندگی می‌کنیم. هیچ یک از زنان به قداست و پاکی حضرت زهرا(س) و هیچ مردی هم به شأن و مقام والای علی‌بن ابی‌طالب(ع) نمی‌رسد. مردان ایرانی خود بهتر می‌دانند که استفاده از واژه‌های مقدس دینی، هیچ فردی را مانند الگوهای دینی نمی‌کند. خانواده را می‌سازد و این یادگیری از بزرگان است که الگوی رفتاری می‌شود.»

این حقوقدان با بیان این نکته که صریحاً باید گفت، اگر برخی خانواده‌ها برای جلوه و فخرفروشی، برای دخترشان مهریه‌های هنگفت و غیرقابل تأدی به سند ازدواج درج می‌کنند، بدان معنا نیست که همه دختران و زنان ما در کشور این گونه هستند، توضیح می‌دهد: «فقط گروه کوچکی درخواست مهریه‌های سنگین دارند، زنان ما به عشق، حمایت و تأمین آتیه می‌اندیشند که در گذر زمان، همسرشان تغییر جهت ندهد و در نهایت او و فرزندش را رها نکند. لطفاً فقط به آن عده قلیل نگاه نکنید. کل جامعه را باید ببینید. نمایندگان محترم، طی این سال‌ها ده‌ها طرح و لایحه به مجلس شورای اسلامی تقدیم شده است، نمونه‌اش هم بیمه زنان خانه‌دار، لایحه منع خشونت علیه زنان و چندین طرح و لایحه دیگر که با از خواسته اولیه تغییر شکل داده و از حیز انتفاع ساقط شده یا نام زنان از آنها حذف شده است. زمان به‌تدریج در حال از دست رفتن و جامعه در بحران‌های اجتماعی غرق شده است. چرا هیچ راهکار نوینی ارائه نمی‌کنید؟ فراموش نشود که پیشنهاد این طرح از طرف ۳۰ تن از نمایندگان مرد در مجلس شورای اسلامی ثبت شده است. این را تاریخ فراموش نخواهد کرد.»

گرامی‌زادگان در پایان صحبت‌های خود درخواست می‌کند: «از نمایندگانی که عدالت و انصاف را سرلوحه امور قرار داده‌اند به عنوان یک شهروند می‌خواهم که از اقتصاددانان و حقوق‌اندان بخواهند تا برای تأمین آتیه زنان صبور این کشور راهکارهای جدید و منطقی با عدالت، ارائه دهند تا زنان بدانند که پس از سال‌ها زحمت و مرارت در خانه، در پایان، کرامت و شخصیت‌شان در خانه و بین اعضای خانواده محفوظ می‌ماند.»

حقوقی دارد و در نحوه اجرای محکومیت‌های مالی از مهریه دخالت کرده است که نتوان به آن ایرادهای حقوقی یا شرعی گرفت. در حالی که نحوه اجرا عملاً به نظر می‌رسد بر اساس تبعیضی است که در بلندمدت باعث تحکیم بنیان خانواده نمی‌شود، بلکه نبود احساس امنیت زن را بیشتر می‌کند.» به گفته این وکیل پایه یک دادگستری، با اجرا شدن طرح جدید، خانواده‌ای پدید می‌آید که در آن، زن احساس امنیت ندارد و به جای آن احساس نابرابری خواهد داشت و خود را در موقعیت و جایگاه مناسبی نخواهد دید، یعنی با این روش طبیعتاً نمی‌توانیم شاهد خانواده مستحکمی باشیم. بنابراین می‌توان به اینکه اصلاً مهریه از سیستم حقوق حذف شود فکر کرد، به اینکه مردان به خاطر مهریه زندان نروند هم، می‌شود فکر کرد. چه بسا همین الان هم که سقف ضمانت اجرای حکم جلب ۱۱۰ سکه است، بسیاری از مردان به خاطر صدور حکم اعسار به خاطر تقصیرها زندان نمی‌روند و در واقع خیلی وقت‌ها معاملات صوری و معاملات به قصد فرار از دین انجام می‌شود و جلوی این امر را می‌گیرد و این اتفاق نمی‌افتد و زندان محقق نمی‌شود. نادى در پایان می‌گوید: «به هر حال خوب است که ما به سمت چنین طرح‌هایی برویم، ولی در شرایطی که حقوق زنان را در زندگی مشترک و در ازدواج ارتقا دهیم و یک برابری برای آنها قائل شویم، نه اینکه مانند این طرح قدم برداریم که صرفاً منتهی به تبعیض بیشتر و اخلال در امنیت خانواده شویم.»

عبدالصمد خرمشاهی حقوقدان و وکیل پایه یک دادگستری اعتقاد دارد مهریه حق شرعی زن و پرداخت آن واجب است. او در گفت و گو با «ایران» می‌گوید: «مهریه همان صداق مالی است که مرد هنگام عقد نکاح به زن می‌دهد یا تعهد به پرداخت آن می‌کند، از منظر فقهی مهریه حق شرعی زن است و پرداخت آن هم واجب است. به این معنا که زن می‌تواند هر زمانی که خواست آن را مطالبه کند و از منظر فکری و قانونی سقّی برای مهریه تعیین نشده است.» این حقوقدان با اشاره به ماده ۱۰۸۲ قانون مدنی توضیح می‌دهد: «ماده ۱۰۸۲ قانون مدنی تصریح می‌کند که به محض وقوع عقد زن مالک مهریه می‌شود و می‌تواند آن را مطالبه کند. بر اساس ماده ۲ قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی در صورت مطالبه مهریه از سوی زن مرد باید آن را پرداخت کند. تا سال ۱۳۹۱ قانون اجازه می‌داد به هر میزان که به اصطلاح مهریه تعیین شده بود اگر مرد توانایی پرداخت نداشت به هر حال محکوم به زندان می‌شد و امکان بازداشت مرد وجود داشت. این قضیه باعث شد که تعداد زیادی از مردان به خاطر عدم تمکن مالی به زندان رفتن از سال ۹۱ به بعد قانونی تصویب شد که زن فقط می‌تواند تا ۱۱۰ سکه از مهریه‌اش را مطالبه کند یعنی فقط ۱۱۰ سکه ضمانت اجرایی داشت. حالا در طرح جدید، مجلس این ۱۱۰ سکه را هم کم کرده است و قید کرده که فقط تا ۱۴ سکه ضمانت اجرایی دارد.» خرمشاهی در واکنش به طرح

جدید مجلس مبنی بر حذف زندان برای مهریه با تأکید بر این‌که هنوز این طرح نهایی نشده است می‌گوید: «یک طرحی هم پیشنهاد کرده‌اند که بر اساس آن تقریباً حبس برای مردانی که قادر به پرداخت مهریه نیستند حذف شود و بایند الکترونی جایگزین زندان شود. البته هنوز این طرح نهایی نشده و همچنان مورد بحث است. نکته قابل توجه این است که در روابط خانوادگی و مسائل و مشکلات بین زن و مرد قانون کمتر می‌تواند نقش داشته باشد، در نهایت زوجین باید با همدگر توافق کنند چون نمی‌شود برای آن چهارچوبی تعیین کرد مثلاً در مورد مهریه این حق زن است و باید یک ضمانت اجرایی داشته باشد.» این وکیل باتجربه دادگستری با بیان این که ساهلست بر ضمانت اجرایی مهریه تأکید دارد، می‌گوید: «من چندین سال است که توصیه کرده‌ام این قانون باید به نحوی باشد یا در هنگام عقد مهریه باید به نوعی باشد که زن بتواند مهریه‌اش را دریافت کند یعنی ضمانت اجرایی داشته باشد. مهریه نباید مثل چک بلامحل باشد، زن به هر حال ممکن است که به اعتبار همان مهریه تن به ازدواج بدهد اگر قرار باشد که مرد نتواند این مهریه را بدهد و روانه زندان شود چیزی عاید زن نخواهد شد. بنابراین من فکرمی‌کنم این طرح‌ها به جایی نخواهد رسید. مجلس با قانون باید اجازه بدهند که زن و شوهر با هم توافق کنند

عبدالصمد خرمشاهی: مهریه باید ضمانت اجرایی داشته باشد

که البته این توافق هم نباید دستوری باشد. اما در جهت حمایت از حقوق زنان راهکارهایی باید اندیشیده شود که خدای ناکرده سر زنان کلاه نرود یا به اصطلاح فقط وعده توخالی نباشد. مهریه باید ضمانت اجرایی داشته باشد به این صورت که اموال مغول یا غیر مغفولی پشتوانه اجرایی پرداخت مهریه قرار بگیرد. یعنی مهریه به نوعی باشد که اگر سکه یا هر مال دیگری تعیین شد زن بتواند هنگام مطالبه یا وقوع اختلاف در زندگی زناشویی به مهریه دسترسی داشته باشد و بتواند به راحتی آن را وصول کند و صرفاً تعهد نباشد، اگر هم تعهد است باید تعهدی تمام با ضمانت اجرایی باشد.» خرمشاهی با بیان این که در سال‌های گذشته شاهد بوده‌ایم که اولین مورد اختلاف زوجین بحث مهریه است، می‌گوید: «متأسفانه به لحاظ سردرگمی قوانین مربوطه وقت زن و شوهرها بیشتر در کردیورهای مجتمع‌های قضایی بپیوده تلف می‌شود و در نهایت ناچار می‌شوند که به هر حال به نوعی با هم کنار بیایند و معمولاً در این‌گونه مواقع حق زنان تصع می‌شود. مرد اگر مالی دارد به نام مادر یا پدر یا اقوام و نزدیکان خودش می‌کند، معمولاً دست زن کوتاه می‌ماند و زن نمی‌تواند مهریه خودش را وصول کند یا اگر هم زنندان مرد مالی نداشته‌اند زندان رفتن مرد هیچ چیزی را حل نمی‌کند. بنابراین از ابتدا باید تمهیداتی اندیشیده‌شود که حق زن محفوظ بماند اگر یک سکه یا ۱۰۰۰ سکه یا هر مال دیگری با هر

چیز دیگری که مالیت داشته باشد و به عنوان مهریه قرار می‌گیرد، بایستی قابل وصول باشد تا حقی از زنان زائل نشود. «خرمشاهی با بیان اینکه مهریه حق زوجه بوده و عندالمطالبه است، پیشنهاد می‌دهد: «بد نیست در زمان عقد استطاعت زوج مورد بررسی و تحقیق قرار بگیرد تا هرکسی نتواند هم‌رزان مهریه‌ای که دلش خواست و به زیان آورد را اعلام کند. اگر در زمان عقد، زوج با پشتوانه‌سازی برای مهریه همسرش میزان آن را اعلام و پرداخت مهریه همسرش را با ضمانت اجرایی همراه کند دیگر هرکسی پرداخت مهریه مشکلاتی را ایجاد کرده باید قصات اجرای احکام با همکاری دادگاه‌ها زمان و مهلت بیشتری را برای پرداخت مهریه در نظر بگیرند تا در برنامه‌ریزی بلندمدت نظر حقوقدان‌ها و کارشناسان قضائی برای حل این معضل مدنظر دستگاه قضائی قرار بگیرد.»

گروه اجتماعی/ مهریه فقط یک توافق و تعهد ساده مالی نیست، قرار بود پشتوانه‌ای حداقلی برای زنانی باشد که با گسست پیمان زناشویی با آسیب‌های بسیاری روبه‌رو خواهند شد، هر چند برخی رفتارهای فرهنگی و تصمیمات شتاب‌زده باعث شده است که گاهی پایان زندگی مشترک و وصول مهریه به دادگاه و زندان ختم شود. به گفته کارشناسان حدود دوهزار نفر به دلیل بدهی ناشی از مهریه در زندان هستند. برای همین طرح اصلاح موادی از قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی و برخی از احکام مهریه این روزها در صحن مجلس قرار دارد؛ طرحی که از آن با عنوان قانون جدید مهریه نام برده می‌شود. در پی اصلاحات اخیر مجلس شورای اسلامی، این طرح تغییرات قابل توجهی در روند رسیدگی به پرونده‌های مربوط به مهریه ایجاد کرده است. هدف طرح جدید کاهش زندانی‌های

نادی: با اجرا شدن طرح جدید، خانواده‌ای پدید می‌آید

که در آن، زن احساس امنیت ندارد و به جای آن احساس نابرابری خواهد داشت و خود را در موقعیت و جایگاه مناسبی نخواهد دید